ВІДГУК РЕЦЕЗЕНТА
на дисертацію ЗАВЕРШИНСЬКОГО Валерія Валерійовича на тему:
СУЧАСНЕ ОБРАЗОТВОРЧЕ МИСТЕЦТВО УКРАЇНИ
В ГАЛЕРЕЙНО-ВИСТАВКОВОМУ ПРОСТОРІ:
КУРАТОРСЬКІ СТРАТЕГІЇ І ПРАКТИКИ,
представлену на здобуття наукового ступеня октора філософії (PhD)
Спеціальність 023 – Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація
Галузь знань 02 – Культура і мистецтво

Ступінь актуальності теми дослідження. Актуальність даного дослідження полягає в тому, що на сьогодні в українському мистецтвознавстві, незважаючи на зростання ролі кураторських практик в художньому житті нашої країни, в існуючих дослідженнях науковців бракує уваги до системного підходу, а автори публікацій зосереджувались на певних фрагментах проблеми – аналізі окремих виставок, персоналіях тощо. В результаті механізми формування експозиційних смислів, особливості репрезентації творчого проєкту в галерейному просторі не отримували

належного висвітлення, так само як і необхідного теоретичного обґрунтування. А значна перевага наукових розвідок історичного характеру над теоретичними – взагалі слабка сторона сучасного українського мистецтвознавства.

Ступінь обґрунтованості дослідження. Дисертаційне дослідження здобувача виконане на кафедрі теорії і історії мистецтв Харківської державної академії дизайну і мистецтв в межах наукової теми кафедри «Історико-теоретичні аспекти українського мистецтва доби постмодернізму: універсальне й специфічне» (протокол № 12 від 22.92.2022).

Достовірність та обґрунтованість наукових положень дисертації базується на виявленні й систематизації наявних літературних та візуальних джерел, їхньому опрацюванні, що уможливило сформулювати висновок, що дана проблематика щодо кураторських стратегій і практик в образотворчому мистецтві України в галерейно-виставковому просторі досліджується *вперше.*

Положення даного дисертаційного дослідження достатньою мірою апробовані та обговорені на п'яти наукових та науково-практичних всеукраїнській та міжнародних конференціях. Предмет і об'єкт дослідження та ракурс обраної проблематики відповідають паспорту дисципліни 023 – образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація.

Достовірність і новизна отриманих результатів. Текст даної дисертації та публікацій за її темою і в цілому дана наукова праця є новим науковим дослідження ще мало вивченої історії і теорії кураторської стратегії і практики в сучасному образотворчому мистецтві України в галерейно-виставковому просторі. Наукова новизна дисертації полягає, передусім, у тому, що в ній виявлені механізми формування експозиційних смислів, особливості репрезентації творчого проєкту в галерейному просторі нашої країни, так само як і проведено теоретичного обґрунтування проблеми, чого бракувало в попередніх розвідках. Таким чином, мета і завдання даного дослідження вповні успішно виконані, а наукове завдання розв'язане, чому посприяла доцільно обрана методологія.

Практичне значення результатів дослідження. Дане дослідження збагачує сучасне українське мистецтвознавство. Його практичне значення полягає в тому, що його результати можуть бути використані в освітній діяльності навчальних закладів культури і мистецтва у викладанні дисциплін, пов'язаних з історією сучасного мистецтва, кураторськими практиками, теорією і практикою експозиційно-виставкової діяльності, а також при розробці навчальних програм, лекційних курсів, методичних матеріалів. Окремі положення даного дисертаційного дослідження можуть стати в пригоді при організації виставкових проєктів в галерейній практиці.

Оцінка змісту дисертації, її завершеності, та дотримання принципів академічної доброчесності. За своїм змістом дисертація Валерія ЗАВЕРШИНСЬКОГО є завершеною науковою працею і свідчить про дотримання принципів академічної доброчесності. Дане дисертаційне дослідження є результатом самостійних розвідок здобувача і не містить

елементів фальсифікації, компіляції, фабрикації, плагіату та запозичень. Використані ідеї, результати і тексти інших авторів мають належні посилання на відповідні джерела.

Структура дисертації досить чітка та співвідноситься з порушеними в дослідженні проблемами. Стиль написання тексту відзначається логікою і достатньою чіткістю висловлювань. Дисертаційне дослідження складається зі вступу, трьох розділів, висновків до них та узагальнюючих висновків, списку використаних джерел, що налічує 225 позицій, та додатків, що включають список та альбом ілюстрацій (49 позицій). Обсяг основного тексту становить 160 с. Загальний обсяг дисертації – 227 с.

У **вступі** автор, дотримуючись встановлених вимог, достатньо чітко визначив об'єкт і предмет дослідження, узгодивши їх з метою і завданнями, розкрив методологічні засади праці, наукову новизну та практичне значення результатів проведеного дослідження, надав відомості про апробацію ключових положень дисертації.

У **першому розділі** здобувач проаналізував досить значне коло джерел і вдало, на наш погляд, визначив підходи та методи дослідження, відібрані за їхньою відповідністю вирішувати заявлені завдання. Проведений автором історіографічний, джерелознавчий та методологічний аналіз підтверджують необхідність подальшого дослідження експозиційних практик як самостійного чинника розвитку сучасного образотворчого мистецтва України. Це визначає логіку переходу до аналітичного розгляду конкретних виставкових процесів у наступному розділі дисертації (с. 55).

Другий розділ під назвою «Типологія кураторських практик: західний досвід в контексті проблематики ролі, функцій та стратегій куратора», посередництва історичних передумов становленні кураторської діяльності у мистецтві Заходу. Автор розглядає феномен кураторства крізь призму стратегічних моделей, виокремлюючи стратегії автономності, посередництва та співавторства, що відображають зміну ролі кураторства в сучасному

виставковому просторі, і готуючи підґрунтя для вивчення українського досвіду (с. 94).

У **третьому розділі** «Стратегії і практики репрезентації сучасного образотворчого мистецтва в галерейному просторі України» автор визначає концепції художнього простору сучасної галереї, моделі кураторської репрезентації та особливості кураторського стилю, а також роль художніх видань. Автор доходить вповні справедливого висновку, що сучасна українська галерея функціонує як середовище, в якому взаємодіють простір, художній матеріал, кураторська ідея, інституція та глядач (с. 154 – 155).

Подані як результат проведеного дослідження узагальнюючі висновки досить чіткі й виважені.

Оприлюднення результатів наукової роботи. Наукові результати дисертації висвітлені у п'яти наукових публікаціях здобувача, розміщених у наукових виданнях, включених на дату опублікування до переліку наукових фахових видань України. Окрім того, результати дослідження були апробовані на п'яти фахових конференціях.

Таким чином, наукові результати, викладені в даній дисертаційній праці, повністю висвітлені у наукових публікаціях здобувача та відповідають вимогам п. 8 – 9 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 14.

Зауваження та дискусійні питання щодо змісту дисертації. По-перше**,** хочеться побажати автору в подальшому звертати більше уваги на формування альбому ілюстрацій, бо поки що надто недостатньо проілюстровано зарубіжний досвід: значно менше від загальної кількості ілюстративного матеріалу.

Поняття «стиль кураторства», яке є одним із важливих положень даної праці, потребує подальшого теоретичного розгортання. Зокрема,

перспективним виглядає, на наш погляд, чіткіше розмежувати кураторський стиль, індивідуальна методологія куратора та інституційна стратегія виставкового простору.

Потребує уточнення вплив подій після 2022 року на галерейно-виставковий простір України. Оскільки хронологічні межі дисертаційного дослідження охоплюють початок 2020-х років, було б доцільним виразніше означити, як контекст воєнного стану в Україні вплинув на кураторські стратегії, виставкову репрезентацію та комунікацію з аудиторією.

Запропоновані автором типології концепцій галерейного простору та моделей кураторської репрезентації в цілому є переконливими і продуктивними. Водночас предметом наукової дискусії може бути питання про можливість їх розширення чи доповнення іншими типами в контексті розвитку сучасних виставкових практик.

Висновок про відповідність дисертації вимогам Порядку присудження наукового ступеня.

В цілому висловлені зауваження не є принциповими. Вважаю, що дисертаційна праця Валерія ЗАВЕРШИНСЬКОГО на тему «Сучасне образотворче мистецтво України в галерейно-виставковому просторі: кураторські стратегії і практики» виконана на досить високому науковому рівні, не порушує принципів академічної доброчесності та є закінченим науковим дослідженням. Дана дисертаційна праця за актуальністю, теоретичною та практичною цінністю здобутих результатів, обґрунтованістю висновків узгоджується з науковим профілем спеціальності 023 – «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація» та відповідає вимогам Порядку підготовки здобувача вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах), затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України віл 26 березня 2016 року № 261 (зі змінами і доповненнями від 19.05.2023 № 502) і Постанові Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової

спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії від 12.01.2022 року № 44 (зі змінами, внесеними згідно з Постановою КМ № 341 від 21.03.2022).

Здобувач ЗАВЕРШИНСЬКИЙ Валерій Валерійович заслуговує на присудження ступеня доктора філософії в галузі знань 02 «Культура і мистецтво» за спеціальністю 023 – «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація».

Рецензент:
доктор мистецтвознавства,
професор, д. ч.. академік НАМУ,
професор кафедри
теорії і історії мистецтва
Харківської державної
академії дизайну і мистецтв /_____/ Людмила СОКОЛЮК

М.П. «___» _____ 2026 р.